NOVARA
CONSULTING GROUP

This document was translated from English by machine and may contain mistakes. The English original is at https://www.novaracg.com/2026/07/12/the-last-untapped-resource-exploiting-the-deaf-in-ai/.

Son Kullanılmayan Kaynak: Yapay Zekada Deaf İstismarı

Heather Grizzle · July 12, 2026

Deaf people are being asked to supply the data, validation and expertise behind sign language AI. Participation is not the same as power.

İçindekiler

1. Makinenin Arkasındaki Görünmez İş Gücü
2. İşaret Dili Verilerini Benzersiz Kılan Nedir?
3. Üretilemeyen Bir Kaynağın Ekonomisi
4. Katılım, Güçle Aynı Şey Değildir
5. Eksik Olan Güvenceler
6. En Önemli Soru

Onlarca yıl boyunca Sağır bireyler, toplumun büyük bir kısmının neredeyse hiç fark etmediği bir mücadele verdiler. İşaret dillerinin gerçek diller olduğunun kabul edilmesi için mücadele ettiler. İşaret kullanımını caydıran ya da doğrudan yasaklayan eğitim sistemleriyle mücadele ettiler. İletişim erişimini bir medeni hak değil de bir külfet olarak gören işverenlerle mücadele ettiler. Sağırlığı yetersizlikle eş tutan yanlış algılarla mücadele ettiler. Bu mücadelenin büyük bir bölümünde toplum, işaret dilini korunmaya değer bir dilsel ve kültürel varlık olarak değil, çözülmesi gereken bir sorun olarak gördü. İşin ilginç yanı, teknoloji şirketleri işaret dili verilerinde ekonomik değer keşfettikten sonra bu konuşmanın neredeyse bir gecede değişmiş olmasıdır. Kurumların bir zamanlar ötekileştirdiği aynı dil, şimdi yapay zekânın bir sonraki neslinin vazgeçilmez bir bileşeni olarak tanımlanıyor.

Bu dönüşüm o kadar hızlı gerçekleşti ki pek çok kişi henüz durup sonuçlarını değerlendirmedi. Teknoloji sektörünün genelinde kuruluşlar, videoları incelemek, çevirileri doğrulamak, işaretleme örneklerini etiketlemek, tanıma sistemlerini test

etmek, avatar çıktılarını değerlendirmek ve makine öğrenimi performansını artırmayı amaçlayan veri kümelerine katkıda bulunmak üzere Sağır katılımcılar işe alıyor. Bu talepler genellikle erişilebilirlik, kapsayıcılık, yenilikçilik ve toplum katılımı söylemiyle sunuluyor. Katılımcılara sıklıkla zamanları karşılığında ücret ödeniyor ve birçoğu, gelecek nesil Sağır bireylere fayda sağlayacak araçların yaratılmasına yardımcı olduklarına gerçekten inanıyor. Katılımın kendisinde doğası gereği yanlış bir şey yok. Asıl endişe, katılımın yönetişimden, mülkiyetten, şeffaflıktan ve uzun vadeli hesap verebilirlikten koptuğu noktada ortaya çıkıyor.

Makinenin Arkasındaki Görünmez İş Gücü

Çoğu insan yapay zekâyı, bilgisayar ekranlarının başında oturan mühendislerin ürettiği teknik bir başarı olarak hayal eder. Gerçek, çok daha karmaşıktır. Yapay zekâ sistemleri, en temel görevleri bile yerine getirebilmek için muazzam miktarda insan kaynaklı bilgiye ihtiyaç duyar. Her tanıma sistemi eğitilmelidir. Her model değerlendirilmelidir. Her tahmin insan muhakemesiyle karşılaştırılmalıdır. Her çıktı yanlış olduğunda düzeltilmelidir. Yapay zekânın kamuya açık gösterimlerinin arkasında, emeği nadiren takdir edilen devasa, görünmez bir iş gücü bulunur. İşaret dili teknolojileri söz konusu olduğunda, bu iş gücünün büyük bir kısmını, dilsel uzmanlıkları bu sistemlerin inşa edildiği temeli oluşturan Sağır bireyler oluşturur.

İşaret Dili Verilerini Benzersiz Kılan Nedir?

İşaret dili verilerini benzersiz kılan şey, tek tek işaretlerden çok daha fazlasını içermesidir. İşaret dilleri, el hareketleri, yüz ifadeleri, göz bakışı, beden konumlandırması, uzamsal ilişkiler, zamanlama ve el dışı dilbilgisel işaretleyicilerin sofistike bir etkileşimiyle ifade edilir. Anlam yalnızca ellerde bulunmaz. Anlam bedenin tamamında var olur. İnce bir yüz hareketi bir ifadeyi soruya dönüştürebilir. Beden yönelimindeki bir değişim bakış açısını değiştirebilir. Uzamsal referanstaki bir değişiklik, bir etkileşimin anlamını tamamen değiştirebilir. Kuruluşlar işaret dili verisi topladıklarında, yalnızca sözcük dağarcığı toplamıyorlar. Sağır toplulukları içinde nesiller boyunca evrimleşmiş karmaşık bir dilsel sistemi topluyorlar.

Üretilemeyen Bir Kaynağın Ekonomisi

> Anlam yalnızca ellerde bulunmaz. Anlam bedenin tamamında var olur.

Bu gerçeğin ekonomik sonuçlarını görmezden gelmek zordur. Yapay zekâ yatırımları genişlemeye devam ettikçe, veri kümeleri teknoloji sektöründeki en değerli varlıklardan biri haline geldi. Yatırımcılar, şirketlerin benzersiz eğitim verisi kaynaklarına sahip olup olmadığını rutin olarak değerlendiriyor. Araştırmacılar daha büyük ve daha temsil edici veri kümeleri elde etmek için rekabet ediyor. Kuruluşlar, veri kıtlığının rekabet avantajına dönüşebileceğinin giderek daha fazla farkına varıyor. Bu ortamda, işaret dili verisi büyük ölçekte sentetik olarak üretilemeyecek bir kaynağı temsil ediyor. Gerçek işaretleyicilerden gelmesi gerekiyor. Gerçek dil kullanıcılarından gelmesi gerekiyor. Yaşanmış deneyimi algoritmalarla ya da bir laboratuvarda yapay olarak yeniden üretilemeyecek gerçek topluluklardan gelmesi gerekiyor.

Katılım, Güçle Aynı Şey Değildir

Tarihsel olarak, hızlı teknolojik genişleme dönemleri, değeri üretenlerin, altyapıyı kontrol edenlere kıyasla çok daha az fayda elde ettiği durumlar yaratmıştır. Sanayileşme döneminde işçiler emek sağlarken, mülkiyet başka yerlerde birikti. Sosyal medyanın yükselişi sırasında kullanıcılar içerik üretirken, platformlar servet biriktirdi. Günümüzde yapay zekâ sektörü, mülkiyet, katılım ve fayda dağılımı konusunda benzer sorular yaratıyor. Mesele, Sağır bireylerin işaret dili yapay zekâ projelerine katılıp katılmaması değildir. Mesele, tek başına katılımın güçlenmeyle karıştırılıp karıştırılmadığıdır. Bir sisteme veri katkısında bulunmak, o sistemin nasıl yönetildiği, nasıl devreye alındığı, nasıl pazarlandığı ya da nasıl paraya dönüştürüldüğü üzerinde otomatik olarak etki sahibi olmayı sağlamaz.

Eksik Olan Güvenceler

Kapsamlı güvencelerin yokluğu, bu soruları daha da acil hale getiriyor. Şu anda işaret dili veri kümelerinin nasıl toplanması, yönetilmesi, lisanslanması, saklanması, aktarılması ya da yeniden kullanılması gerektiğine dair evrensel kabul görmüş bir çerçeve bulunmuyor. Tedarikçilerin katkıların gelecekteki ürünlere nasıl dahil edileceğini açıklamalarını zorunlu kılan sektör genelinde bir standart yok. Bir işaret

dili yapay zekâ sisteminin bağımsız bir dilbilimsel incelemeden geçip geçmediğini belirleyen evrensel olarak tanınan bir sertifikasyon süreci yok. Satın alma yetkilileri, üniversiteler, sağlık sistemleri, okul bölgeleri ve engellilik kuruluşları, genellikle tutarlı şeffaflık standartlarına erişimi olmadan teknolojileri değerlendirmek durumunda kalıyor. Bunun sonucunda, tüm toplulukları etkileyen kararlar çoğu zaman eksik bilgi ortamında alınıyor.

> **EKSİK OLAN ŞEY**
>
> Toplama ve yeniden kullanım için ortak bir çerçevenin, tedarikçiler için bir açıklama standardının ve bağımsız bir dilbilimsel inceleme sürecinin bulunmaması.

En Önemli Soru

Bu alanın karşı karşıya olduğu en önemli soru, işaret dili yapay zekâsının inşa edilip edilemeyeceği değildir. Açıkça inşa edilebilir. Daha önemli soru, şu anda geliştirilmekte olan sistemlerin, bu sistemleri mümkün kılan dilin sahibi olan toplulukları gözeten bir biçimde inşa edilip edilmediğidir. Teknolojik ilerleme ile etik yönetişim birbirine karşıt güçler değildir. Aslında sürdürülebilir yenilikçilik ikisini de gerektirir. İşaret dili yapay zekâsının geleceği, nihayetinde algoritmalarının sofistike oluşuyla değil, kuruluşların kamu güveni tükenmeden önce anlamlı bir hesap verebilirlik kurma isteğiyle belirlenecektir. Tarih, toplulukların karşılığında şeffaflık, etki ya da koruma almadan defalarca değer sağladıklarında kuşkucu hale geldiklerini göstermektedir. Sağır toplumunun, bu yeni gelişen sektörün bu tarihten ders almayı mı yoksa onu tekrar etmeyi mi amaçladığını sorma hakkı tamamen vardır.

> **TİPS**
>
> Know something about a sign language AI system that the public should know? Send it to tips@novaracg.com. Every tip is read by me and kept confidential. If you work in the UK, writing to us is not by itself a protected disclosure under the Public Interest Disclosure Act 1998, so before you share employer information, check your options with Protect (protect-advice.org.uk), the free whistleblowing advice line.

SUPPORT NCG

NCG does this work without vendor money, so our findings stay ours. If it has been useful to you, you can support NCG's independent work here. NCG is a for-profit company, not a charity. Contributions are not tax-deductible and buy no service or influence.

Nasıl alıntılanır

Grizzle, H. M. (2026, July 12). Son Kullanılmayan Kaynak: Yapay Zekada Deaf İstismarı. Novara Consulting Group. https://www.novaracg.com/tr/2026/07/12/the-last-untapped-resource-exploiting-the-deaf-in-ai/